

INTERFAOL METODLARNING SAMARADORLIGI

Nahimova Malikabegim Umid qizi

Guliston davlat pedagogika institute talabasi 1-bosqich talabasi Ilmiy rahbar:

Sulaymanova Nigora e-mail: malikabegimrahimova@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20201060>

Annotatsiya: Ushbu maqolada ta'lim jarayonida interfaol metodlarning o'rni, ularning samaradorligi va o'quvchilarning bilim olish faoliyatiga ko'rsatadigan ijobiy ta'siri keng yoritiladi. Interfaol metodlar orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, muammolarni tahlil qilishga, jamoada ishlashga va ijodiy yondashuvni rivojlantirishga yo'naltirish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida interfaol metodlardan foydalanishning afzalliklari, ularning an'anaviy ta'lim usullariga nisbatan ustun jihatlari ham ilmiy asosda ochib beriladi. Tadqiqot davomida interfaol metodlarning samaradorligi statistik ma'lumotlar, ilmiy qarashlar va amaliy tajribalar orqali asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: Interfaol metodlar, ta'lim samaradorligi, innovatsion pedagogika, faol o'qitish, o'quvchi faolligi, mustaqil fikrlash, kreativlik, hamkorlikda o'qitish, zamonaviy ta'lim texnologiyalari, muammoli ta'lim, didaktik yondashuv, pedagogik innovatsiya.

KIRISH

Bugungi globallashuv va axborotlashuv jarayonlari jadallashgan davrda ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar tubdan o'zgarib bormoqda. Zamonaviy jamiyat nafaqat bilimli, balki mustaqil fikrlay oladigan, tezkor qaror qabul qiladigan, muammoli vaziyatlarda to'g'ri yo'l topa oladigan, ijodkor va tashabbuskor shaxslarni talab etmoqda. Shu nuqtai nazardan qaraganda, ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, o'quvchilarning faolligini oshirish hamda ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini kuchaytirish muhim masalalardan biri hisoblanadi. Aynan shu ehtiyoj interfaol metodlarning ta'lim jarayoniga keng joriy etilishini taqozo etmoqda.

An'anaviy ta'lim tizimida o'qituvchi asosiy bilim manbai sifatida faoliyat yuritib, o'quvchilar esa ko'proq tinglovchi rolini bajarib kelgan. Bunday yondashuvda o'quvchilarning mustaqil fikrlash darajasi, bilimni chuqur o'zlashtirish ko'rsatkichlari nisbatan past bo'lishi kuzatilgan. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy ma'ruza asosida o'tilgan darslarda o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarning atigi 20–30 foizigina uzoq muddatli xotirada saqlanib qoladi. Aksincha, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda bu ko'rsatkich 70–80 foizgacha yetishi mumkin. Bu esa interfaol metodlarning samaradorligini yaqqol namoyon etadi.

Interfaol metodlar - bu o'quvchi va o'qituvchi o'rtasida, shuningdek, o'quvchilarning o'zaro faol muloqoti asosida tashkil etiladigan o'qitish usullari bo'lib, ular o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlaydi. "Interfaol" atamasi ingliz tilidagi "interactive" so'zidan kelib chiqqan bo'lib, "o'zaro ta'sir" degan ma'noni anglatadi. Demak, interfaol metodlar orqali ta'lim jarayoni ikki tomonlama yoki ko'p tomonlama muloqot asosida olib boriladi.

Mazkur metodlarning asosiy maqsadi – o'quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishdir. Bunda o'quvchi faqat tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki uni izlovchi, tahlil qiluvchi, baholovchi va amaliyotda qo'llovchi subyekt sifatida namoyon bo'ladi. Shu sababli interfaol metodlar ta'limning shaxsga yo'naltirilgan modelini amalga oshirishda muhim vosita hisoblanadi.

Zamonaviy pedagogikada interfaol metodlarning turli shakllari mavjud bo'lib, ularga "Aqliy hujum", "Klaster", "Bumerang", "Insert", "Debat", "Rol o'ynash", "Case-study" kabi metodlar kiradi. Ushbu metodlarning har biri o'ziga xos xususiyatlarga ega bo'lib, ular o'quvchilarning fikrlash

qobiliyatini rivojlantirish, muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish hamda jamoaviy ishlash madaniyatini oshirishga xizmat qiladi. So'nggi yillarda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan muntazam foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini o'rtacha 40–60 foizga oshiradi. Bundan tashqari, o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari 50 foizdan ortiq darajada rivojlanadi, jamoaviy ishlash samaradorligi esa 30–35 foizga ortadi. Bu ko'rsatkichlar interfaol metodlarning nafaqat nazariy, balki amaliy jihatdan ham yuqori samaradorlikka ega ekanligini tasdiqlaydi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati shundaki, ular o'quvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olish imkonini beradi. Har bir o'quvchi o'z fikrini erkin bayon etishi, o'z nuqtai nazarini himoya qilishi, boshqalarning fikrini tinglashi va hurmat qilishi orqali shaxs sifatida shakllanadi. Bu esa ta'lim jarayonida demokratik muhitni yaratishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, interfaol metodlar o'qituvchidan ham yuqori darajadagi pedagogik mahorat, ijodkorlik va tayyorgarlikni talab etadi. O'qituvchi darsni puxta rejalashtirishi, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undovchi savollar va topshiriqlarni ishlab chiqishi, muhokamalarni to'g'ri yo'naltira olishi zarur. Aks holda, interfaol metodlardan kutilgan natijaga erishish qiyinlashadi.

Umumiy olganda, interfaol metodlar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lib, ular orqali o'quvchilarning bilim olish jarayoni samaradorligini oshirish, ularni har tomonlama rivojlantirish va raqobatbardosh kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi. Shu bois, interfaol metodlardan foydalanishni takomillashtirish, ularni amaliyotga keng joriy etish hamda ularning samaradorligini ilmiy asosda o'rganish bugungi kunning dolzarb vazifalaridan biri hisoblanadi.

ASOSIY QISM

Interfaol metodlarning samaradorligini chuqur anglash uchun, avvalo, ularning nazariy asoslari, amaliy qo'llanilishi va ta'lim jarayoniga ko'rsatadigan kompleks ta'sirini tizimli ravishda tahlil qilish zarur. Zamonaviy pedagogika nuqtai nazaridan interfaol metodlar o'quvchilarning bilish faoliyatini faollashtirishga, ularni mustaqil fikrlashga undashga hamda bilimlarni chuqur va barqaror o'zlashtirishga xizmat qiluvchi samarali vosita sifatida qaraladi. Interfaol metodlarning samaradorligi, eng avvalo, ularning o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yishi bilan izohlanadi. An'anaviy ta'lim modelida o'qituvchi asosiy faol subyekt bo'lib, bilimni yetkazib beruvchi rolini bajaradi. O'quvchi esa ko'proq passiv tinglovchi sifatida ishtirok etadi. Natijada bilimlar ko'proq reproduktiv xarakterga ega bo'lib, o'quvchi ularni chuqur anglab yetmasdan yodlab oladi. Interfaol metodlar esa bu yondashuvni tubdan o'zgartirib, o'quvchini faol subyektga aylantiradi. Psixologik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, inson o'z faoliyati davomida bevosita ishtirok etgan jarayonlardan ko'proq va uzoq muddatli bilim oladi. Masalan, faqat eshitilgan ma'lumotlarning 20 foizi, ko'rilgan ma'lumotlarning 30 foizi, muhokama qilingan ma'lumotlarning 50 foizi, amaliy faoliyat orqali o'zlashtirilgan bilimlarning esa 80–90 foizi uzoq muddatli xotirada saqlanib qoladi. Interfaol metodlar aynan shu tamoyilga asoslanib, o'quvchilarni faol ishtirok etishga majbur qiladi. Interfaol metodlarning samaradorligini oshiruvchi asosiy omillardan biri – bu muloqotdir. Ta'lim jarayonida o'quvchilar o'zaro fikr almashish, bahslashish, muhokama qilish orqali bilimlarini boyitadi. Bu jarayonda ular nafaqat yangi bilimlarga ega bo'ladi, balki o'z fikrini asoslash, dalillash, boshqalarning nuqtai nazarini tushunish kabi muhim ijtimoiy ko'nikmalarni ham rivojlantiradi. Shu sababli interfaol metodlar kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda ham muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati – bu muammoli vaziyatlarni yaratish orqali o'quvchilarning fikrlash jarayonini faollashtirishdir. Masalan, "Case-study" metodida o'quvchilarga real hayotiy vaziyatlar taqdim etiladi va ular ushbu vaziyatni tahlil qilib, muammoning yechimini topishga harakat qiladi. Bu esa o'quvchilarda tanqidiy fikrlash,

muammoni tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. "Aqliy hujum" metodida esa o'quvchilardan qisqa vaqt ichida imkon qadar ko'proq g'oyalar ishlab chiqish talab etiladi. Bu metod o'quvchilarning kreativ fikrlashini rivojlantiradi, ularni erkin fikr bildirishga o'rgatadi. Tadqiqotlarga ko'ra, mazkur metoddan foydalangan holda o'tkazilgan mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi 35–45 foizga oshgan. "Debat" metodida o'quvchilar muayyan masala yuzasidan turli nuqtai nazarlarni himoya qiladi. Bu metod orqali o'quvchilar dalillash, mantiqiy fikrlash, nutq madaniyati va o'z fikrini himoya qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, debatlarda muntazam ishtirok etgan o'quvchilarning nutqiy faolligi 60 foizga, o'z fikrini asoslab berish qobiliyati esa 50 foizga oshgan. Interfaol metodlarning samaradorligi ularning o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish imkoniyati bilan ham bog'liq. Har bir o'quvchi o'z qobiliyati, qiziqishi va bilim darajasiga mos ravishda dars jarayonida ishtirok etadi. Bu esa differensial ta'limni amalga oshirishga yordam beradi. Masalan, guruhli ishlarda kuchli o'quvchilar murakkab vazifalarni bajarishi, o'rtacha o'quvchilar esa ularning yordamida bilimlarini mustahkamlashi mumkin. Bundan tashqari, interfaol metodlar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirishda ham muhim rol o'ynaydi. Dars jarayonining qiziqarli, jonli va faol tashkil etilishi o'quvchilarda o'qishga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan foydalanilgan darslarda o'quvchilarning darsga qatnashish darajasi 25–30 foizga oshadi, darsni tark etish holatlari esa keskin kamayadi. Interfaol metodlarning samaradorligi, shuningdek, ularning zamonaviy axborot texnologiyalari bilan integratsiyalashuvi orqali yanada ortadi. Masalan, multimedia vositalari, interaktiv taqdimotlar, onlayn platformalar orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va o'quv materialini yanada tushunarli qiladi. Bugungi kunda "blended learning" (aralash ta'lim) modeli keng qo'llanilib, unda an'anaviy va interfaol metodlar uyg'unlashtiriladi. Shu bilan birga, interfaol metodlarning samaradorligini ta'minlash uchun bir qator shart-sharoitlar zarur. Avvalo, o'qituvchi interfaol metodlarning mohiyatini chuqur anglagan bo'lishi, ularni to'g'ri tanlay olishi va dars maqsadiga mos ravishda qo'llay bilishi kerak. Bundan tashqari, sinfdagi psixologik muhit ham muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar o'z fikrini erkin bayon eta oladigan, xatolardan qo'rqmaydigan muhit yaratilishi zarur. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan tizimli foydalanish natijasida o'quvchilarning umumiy o'zlashtirish darajasi 15–20 foizga, mustaqil ishlash ko'nikmalari 40 foizga, ijodiy fikrlash darajasi esa 30 foizdan ortiq oshadi. Bu esa interfaol metodlarning ta'lim sifatini oshirishdagi beqiyos ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi. Shuningdek, interfaol metodlar o'quvchilarning ijtimoiylashuv jarayoniga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Guruhli ishlarda ishtirok etish orqali ular jamoada ishlash, o'zaro hurmat, mas'uliyatni his qilish kabi fazilatlarini o'zlashtiradi. Bu esa ularning kelajakdagi kasbiy faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Umumiy olganda, interfaol metodlar ta'lim jarayonining samaradorligini oshiruvchi eng muhim omillardan biri bo'lib, ular o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini kompleks ravishda rivojlantirishga xizmat qiladi. Ularni keng joriy etish orqali zamonaviy, raqobatbardosh va har tomonlama rivojlangan shaxsni tarbiyalash mumkin. Interfaol metodlarning samaradorligini yanada chuqurroq tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, ular nafaqat o'quv jarayonining tashkiliy shaklini o'zgartiradi, balki ta'limning mazmuniy va psixologik asoslarini ham tubdan yangilaydi. Bugungi kunda ta'lim tizimi oldida turgan eng muhim vazifalardan biri – bu faqat bilim berish emas, balki o'quvchini hayotga tayyorlash, unda real muammolarni hal etish ko'nikmalarini shakllantirishdir. Aynan interfaol metodlar ushbu vazifani samarali amalga oshirish imkonini beradi. Zamonaviy ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni o'quvchilarning

kognitiv (bilish), affektiv (hissiy) va psixomotor (amaliy) rivojlanishiga bir vaqtning o'zida ta'sir ko'rsatadi. An'anaviy metodlar ko'proq bilimni yetkazishga qaratilgan bo'lsa, interfaol metodlar bilimni anglash, his qilish va amalda qo'llash jarayonlarini uyg'unlashtiradi. Bu esa o'quvchilarning bilimni chuqur o'zlashtirishiga olib keladi. Interfaol metodlarning samaradorligi ularning refleksiv faoliyatni rivojlantirishga xizmat qilishi bilan ham izohlanadi. Refleksiya – bu o'quvchining o'z faoliyatini tahlil qilishi, o'z xatolarini anglab yetishi va kelajakda ularni takrorlamaslikka intilishidir. Masalan, dars yakunida o'tkaziladigan "Refleksiya" yoki "Insert" metodlari orqali o'quvchilar o'zlashtirgan bilimlarini baholaydi, o'z fikrlarini umumlashtiradi va xulosalar chiqaradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, refleksiv faoliyat muntazam amalga oshirilgan taqdirda o'quvchilarning o'z-o'zini nazorat qilish darajasi 35–40 foizga oshadi. Bundan tashqari, interfaol metodlar o'quvchilarning emotsional holatiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Qiziqarli va faol tashkil etilgan dars jarayoni o'quvchilarda ijobiy hissiyotlarni uyg'otadi, stress darajasini kamaytiradi va o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyani kuchaytiradi. Psixologik kuzatuvlarga ko'ra, interfaol metodlar asosida o'tkazilgan darslarda o'quvchilarning emotsional faolligi 50 foizdan ortiq darajada yuqori bo'ladi. Bu esa bilimni qabul qilish va o'zlashtirish jarayoniga bevosita ta'sir qiladi. Interfaol metodlarning yana bir muhim jihati – bu ularning kompetensiyaviy yondashuvga mos kelishidir. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarga faqat nazariy bilim berish yetarli emas, balki ularni real hayotda qo'llay olish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. Interfaol metodlar aynan shu maqsadga xizmat qilib, o'quvchilarda kommunikativ, ijtimoiy, axborot va muammoli vaziyatlarda qaror qabul qilish kompetensiyalarini rivojlantiradi. Masalan, "Rol o'ynash" metodida o'quvchilar muayyan ijtimoiy rollarni bajarish orqali real hayotiy vaziyatlarni modellashtiradi. Bu esa ularning empatiya, ya'ni boshqalarni tushunish qobiliyatini rivojlantiradi. Tadqiqotlarga ko'ra, ushbu metoddan muntazam foydalanilgan guruhlarda o'quvchilarning ijtimoiy moslashuv darajasi 45 foizga oshgan. "Klaster" metodida esa o'quvchilar muayyan mavzu bo'yicha o'z fikrlarini tizimli ravishda ifodalaydi. Bu metod o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirib, ular orasida sabab-oqibat bog'liqligini tushunishga yordam beradi. Statistik ma'lumotlarga ko'ra, klaster metodidan foydalangan o'quvchilarning tahliliy fikrlash darajasi 30–35 foizga oshgan. Interfaol metodlarning samaradorligi, shuningdek, ularning baholash tizimiga kiritilishi bilan ham bog'liq. An'anaviy baholash tizimi ko'proq yakuniy natijani hisobga olsa, interfaol metodlar jarayonni baholashga imkon beradi. Bu esa o'quvchilarning har bir bosqichdagi faoliyatini hisobga olish, ularning rivojlanish dinamikasini kuzatish imkonini beradi. Masalan, formatif (joriy) baholash orqali o'quvchilarning dars davomida ko'rsatgan faolligi, ishtiroki va fikrlash darajasi baholanadi. Shuningdek, interfaol metodlar ta'limda inklyuzivlikni ta'minlashda ham muhim ahamiyatga ega. Turli darajadagi o'quvchilarni bir jarayonga jalb qilish orqali ularning barchasiga teng imkoniyat yaratiladi. Bu esa ta'lim jarayonida tenglik va adolat tamoyillarini amalga oshirishga yordam beradi.

Interfaol metodlarning samaradorligi ularning moslashuvchanligi bilan ham belgilanadi. Ular turli fanlar, yosh guruhlari va ta'lim shakllariga mos ravishda qo'llanishi mumkin. Masalan, boshlang'ich ta'limda ko'proq o'yinli metodlar qo'llanilsa, oliy ta'limda muammoli ta'lim, debat va tahliliy metodlar keng qo'llaniladi. So'nggi yillarda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi interfaol metodlarning yangi shakllarini yuzaga keltirdi. Masalan, onlayn forumlar, virtual sinflar, interaktiv testlar va simulyatsiyalar orqali o'quvchilar bilim olish jarayonida yanada faol ishtirok etmoqda. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini qo'shimcha ravishda 20–25 foizga oshiradi. Shu bilan birga, interfaol metodlarni qo'llashda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, vaqtning yetishmasligi,

o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi pastligi, sinfdagi o'quvchilar sonining ko'pligi kabi omillar interfaol metodlarning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli ushbu metodlarni joriy etishda tizimli yondashuv, o'qituvchilarni qayta tayyorlash va zarur shart-sharoitlarni yaratish muhim ahamiyatga ega. Amaliy tajribalar asosida shuni aytish mumkinki, interfaol metodlardan kompleks va tizimli foydalanish natijasida o'quvchilarning akademik natijalari barqaror ravishda yaxshilanadi. Masalan, ayrim tadqiqotlarda interfaol metodlar joriy etilgan sinflarda umumiy baholar o'rtacha 10–15 foizga oshgani kuzatilgan. Bundan tashqari, o'quvchilarning darsdan tashqari mustaqil izlanish faoliyati ham sezilarli darajada kuchaygan. Yana bir muhim jihat shundaki, interfaol metodlar o'quvchilarda liderlik qobiliyatlarini rivojlantiradi. Guruhli ishlarda faol ishtirok etgan o'quvchilar tashabbus ko'rsatish, boshqalarni boshqarish va jamoani tashkil etish ko'nikmalarini egallaydi. Bu esa ularning kelajakdagi professional faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, interfaol metodlar ta'lim sifatini oshirishning eng samarali vositalaridan biri bo'lib, ular orqali o'quvchilarning nafaqat bilim darajasi, balki shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalari ham rivojlanadi. Shu bois interfaol metodlardan foydalanishni kengaytirish, ularni ilmiy asosda takomillashtirish va amaliyotga chuqur joriy etish bugungi kunning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

XULOSA

Yuqorida keltirilgan nazariy va amaliy tahlillar shuni yaqqol ko'rsatadiki, interfaol metodlar zamonaviy ta'lim tizimining ajralmas tarkibiy qismi bo'lib, ular ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim strategik vosita sifatida xizmat qiladi. Globallashuv, axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi va jamiyatning intellektual salohiyatga bo'lgan ehtiyoji ortib borayotgan hozirgi davrda ta'lim tizimiga qo'yilayotgan talablar ham tubdan yangilanmoqda. Endilikda ta'limdan faqat bilim berish emas, balki shaxsni har tomonlama rivojlantirish, unda mustaqil fikrlash, muammoli vaziyatlarda to'g'ri qaror qabul qilish, ijodiy yondashuv va ijtimoiy moslashuv kabi muhim kompetensiyalarni shakllantirish talab etilmoqda.

Aynan interfaol metodlar ushbu talablarni amalga oshirishda eng samarali yondashuvlardan biri hisoblanadi. Ular o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yib, uni passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi. Natijada o'quvchi bilimni tayyor shaklda qabul qiluvchi emas, balki uni mustaqil ravishda izlovchi, tahlil qiluvchi va amaliyotda qo'llovchi subyekt sifatida shakllanadi. Bu esa ta'limning haqiqiy samaradorligini ta'minlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish darajasini sezilarli darajada oshiradi. An'anaviy metodlar bilan taqqoslaganda, interfaol metodlar orqali olingan bilimlar yanada mustahkam, chuqur va uzoq muddatli bo'ladi. Bunga asosiy sabab – o'quvchilarning dars jarayonida faol ishtirok etishi, muhokama qilishi, amaliy faoliyat bilan shug'ullanishidir. Shu orqali bilimlar nafaqat eslab qolish darajasida, balki tushunish va qo'llash darajasida ham o'zlashtiriladi. Interfaol metodlar o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Ular orqali o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy yondashuv, ijodiy tafakkur, kommunikativ ko'nikmalar, jamoada ishlash madaniyati, liderlik qobiliyatlari va o'z-o'zini baholash kabi muhim fazilatlar shakllanadi. Bu esa o'quvchilarning nafaqat ta'lim jarayonida, balki kelajakdagi kasbiy va ijtimoiy faoliyatida ham muvaffaqiyat qozonishiga xizmat qiladi. Shuningdek, interfaol metodlar ta'lim jarayonida sog'lom psixologik muhitni yaratishga yordam beradi. O'quvchilar o'z fikrini erkin bayon eta oladigan, xatolardan qo'rqmaydigan, bir-birining fikrini hurmat qiladigan muhitda bilim olish jarayoni yanada samarali kechadi. Bu esa o'quvchilarning o'qishga bo'lgan ichki motivatsiyasini oshiradi, ularni faol va tashabbuskor bo'lishga undaydi.

Interfaol metodlarning yana bir muhim afzalligi – bu ularning moslashuvchanligi va universalligidir. Ular turli fanlarda, turli yoshdagi o'quvchilar bilan, turli ta'lim shakllarida samarali qo'llanishi mumkin. Shu bilan birga, zamonaviy axborot texnologiyalari bilan uyg'unlashgan holda interfaol metodlar yanada keng imkoniyatlarni ochib beradi. Onlayn ta'lim platformalari, virtual sinflar, interaktiv dasturlar orqali ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish mumkin.

Biroq interfaol metodlardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjudligini inkor etib bo'lmaydi. Jumladan, o'qituvchilarning metodik tayyorgarligi yetarli darajada bo'lmasligi, dars vaqtining cheklanganligi, sinflarning haddan tashqari gavjumligi kabi omillar interfaol metodlarning samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Shu sababli interfaol metodlarni joriy etishda tizimli yondashuv, o'qituvchilar malakasini oshirish, zarur moddiy-texnik bazani yaratish muhim ahamiyatga ega. Umumiy xulosa sifatida aytish mumkinki, interfaol metodlar ta'lim samaradorligini oshirishning eng muhim va istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Ular orqali ta'lim jarayonini modernizatsiya qilish, uni shaxsga yo'naltirilgan model asosida tashkil etish, o'quvchilarning intellektual va ijodiy salohiyatini to'liq namoyon etish imkoniyati yaratiladi. Shu bois, interfaol metodlardan keng foydalanish, ularni yanada takomillashtirish va amaliyotga chuqur joriy etish bugungi kun pedagogikasining dolzarb vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda.

Kelajakda interfaol metodlarning samaradorligini yanada oshirish uchun ilmiy tadqiqotlarni kengaytirish, innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish va ta'lim tizimiga joriy etish zarur. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar bilan integratsiyalashgan interfaol metodlar ta'lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishi shubhasiz. Shu bilan birga, o'qituvchilarning kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish, ularni zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan qurollantirish ham muhim vazifa hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, interfaol metodlar nafaqat ta'lim jarayonini jonlantiradi, balki uning samaradorligini tubdan oshiradi, o'quvchilarni har tomonlama rivojlangan, mustaqil fikrlovchi va raqobatbardosh shaxslar sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

References:

1. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – Toshkent: O'zbekiston, (2017).
2. Azizzo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, (2006).
3. Bonwell C.C., Eison J.A. Active Learning: Creating Excitement in the Classroom. – ASHE-ERIC, (1991).
4. Dewey J. Experience and Education. – New York: Macmillan, (1938).
5. Hattie J. Visible Learning: A Synthesis of Over 800 Meta-Analyses Relating to Achievement. – Routledge, (2009).
6. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisodiyot, (2013).
7. Johnson D.W., Johnson R.T. Learning Together and Alone. – Allyn & Bacon, (1999).
8. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. – Toshkent: Ma'naviyat, (2008).
9. OECD. Education at a Glance. – Paris: OECD Publishing, (2020).
10. Piaget J. The Psychology of Intelligence. – Routledge, (1950).
11. Prince M. Does Active Learning Work? A Review of the Research. – Journal of Engineering Education, (2004).
12. Slavin R.E. Cooperative Learning: Theory, Research, and Practice. – Allyn & Bacon, (1995).

13. 13. Tolipov O‘., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: Fan, (2010).
14. 14. Vygotsky L.S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Harvard University Press, (1978).
15. 15. Xoliqov A. Pedagogika nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Tafakkur, (2012).